

енергетичний ефект при лікуванні зазначених хвороб, синтез енергій, що позитивно впливають на нормалізацію структурно-функціонального стану слизових оболонок, на процеси виведення поживних речовин у кров і психоемоційний стан людини. При впливі на меридіани тонкої кишки необхідно впливати також на меридіани серця, тому, що вони розміщені поруч, мають численні з'єднання і утворюють структурно-функціональну пару меридіанів інь—ян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильчук А.Л. Функціональна анатомія інформаційно-енергетичних каналів тонкоматеріальних тіл людини. Львів.: „Каменяр”, 2003. – 376 с. + 34 арк. вклейок.
2. Васильчук А.Л. Атлас функціональної анатомії тонкоматеріальних тіл людини. Львів.: „Каменяр”, 2003. – 648 с.
3. Васильчук А. Л. Система інформаційно-енергетичних каналів тонкоматеріальних тіл людини. // Здоровий спосіб життя: Зб. наук. ст. / Ред. – доц. Ю. М. Панишко. – Л.: «ПП Бодлак», 2006. Вип. 13. – С. 8–18.
4. Васильчук А. Л. Структурно-функціональна характеристика меридіанів (утворення меридіанів). // Здоровий спосіб життя: Зб. наук. ст. / Ред. – доц. Ю. М. Панишко. – Л.: «ПП Бодлак», 2006. Вип.14. – С. 8-11.
5. Васильчук А. Л. Структурно-функціональна характеристика меридіанів (основа і розвиток структури меридіанів – продовження з випуску 14/2006) // Здоровий спосіб життя: Зб. наук. ст. / Ред. – доц. Ю. М. Панишко. – Л.: «ПП Бодлак», 2006. Вип.15. – С. 7 – 17.
6. Васильчук А. Л. Структурно-функціональна характеристика меридіанів (власні меридіанові структури – продовження з випуску 14 – 15/2006) // Здоровий спосіб життя: Зб. наук. ст. / Ред. – доц. Ю. М. Панишко. – Л.: «ПП Бодлак», 2007. Вип. 16. – С. 6 – 11.
7. Васильчук А. Л. Структурно-функціональна характеристика меридіанів та їх біологічно-активних точок // Здоровий спосіб життя: Зб. наук. ст. / Ред. – доц. Ю. М. Панишко. – Л.: «ПП Бодлак», 2007. вип. 17. – С. 5-11.

Ю. В. ВІНТЮК

ФОРМУВАННЯ ВАЛЕОЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ ЯК ВАЖЛИВЕ ЗАВДАННЯ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У статті наведено результати дослідження, що мало за мету розробку концепції формування валеологічного мислення у соціальних педагогів і соціальних працівників у процесі їхньої фахової підготовки. Обґрунтовано необхідність та доцільність створення і впровадження такої концепції, наведено послідовність її розробки, базові терміни та основні положення.

В статье приведены результаты исследования, которое имело целью разработку концепции валеологического мышления у социальных педагогов и социальных работников в процессе их профессиональной подготовки. Обосновано необходимость и целесообразность создания и внедрения такой концепции, приведена последовательность её разработки, базовые термины и главные положения.

The results of research that aimed at elaboration of valeological thought conception forming of social teachers and social workers in the process of their professional preparation are given in the article. A necessity and expedience of creation and introduction of such a conception are grounded, the sequence of its elaboration, basic terms and main principles are substantiated.

Наявна ситуація в нашій країні потребує підвищення рівня кваліфікації працівників соціальної сфери, а це, в свою чергу, вимагає пошуку і реалізації нових підходів до їхньої підготовки, у відповідності до сучасних світових вимог та наукових уявлень про суть проблеми. Як відомо, проблему соціалізації особистості – яка є основним завданням соціальної педагогіки – можна розглядати з позицій врахування адаптаційних ресурсів індивіда, які визначають його здатність пристосуватися до оточуючого (як фізичного, так і соціального) середовища. Проте

такий підхід неминуче призведе до погляду на дану проблему з позицій врахування здоров'я людини, тобто з позицій валеології. Відтак підготовка соціальних педагогів і соціальних працівників неминуче передбачає вивчення адаптаційних можливостей індивіда, тобто резервів здоров'я, всіх його складових: фізичного, психічного і соціального. Вирішення цього завдання передбачає формування у майбутніх фахівців соціального профілю валеологічного мислення.

Проблема формування здоров'я людини в процесі виховання та навчання не раз ставала предметом спеціальних досліджень ([1], [2], [3], [5], [6], [7] та ін.). Проте з позицій вирішення завдань підготовки соціальних педагогів і соціальних працівників вона не розглядалася, що спонукає до ретельного вивчення даного питання. Оскільки реалізація такого підходу видається перспективною, було проведено спеціальне дослідження, яке мало на меті розробку концепції формування валеологічного мислення при підготовці студентів вказаних спеціальностей.

Мета дослідження: розробка концепції формування валеологічного мислення в процесі фахової підготовки соціальних педагогів і соціальних працівників.

Студентам, які навчаються в НУ "Львівська політехніка" за спеціальністю "Соціальний працівник", викладають курс "Валеологія", проте одного короткого курсу (обсягом 56 год.) вистарчає лише на освоєння базових знань з даного предмету і не достатньо для формування у них валеологічного мислення, а на його базі – валеологічного підходу до вирішення повсякденних завдань, що виникають у практичній діяльності соціального працівника. Як відомо, сучасне поняття здоров'я значно ширше, аніж розповсюджене уявлення про нього на побутовому рівні; відповідно, для формування валеологічного мислення студентів є значно більше можливостей, аніж надає вивчення згаданого курсу. Зокрема, його можна формувати також при вивченні цілого ряду інших дисциплін, передусім психолого-педагогічного спрямування. Виникає суперечність: студенти отримують знання з валеології, але не достатньо ознайомлені з можливостями застосування цих знань на практиці при роботі за своєю майбутньою професією. Адже досі панує розповсюджене на побутовому рівні уявлення про те, що здоров'я – це традиційна сфера лікарів та медичних працівників, але аж ніяк не педагогів, психологів чи соціальних працівників. Проведене дослідження було присвячене пошуку можливостей вирішення згаданої суперечності.

З позицій валеології, згідно з сучасними уявленнями про здоров'я виділяють три його складові: фізичне, психічне і соціальне, які характеризують здатність людини адекватно адаптуватися до вимог оточуючого фізичного і соціального середовища. Причому здоров'я розглядається як ресурс, який дає людині можливість адаптуватися до наявного оточення. Оскільки неблагополуччя людини є наслідком дезадаптації, яка має місце внаслідок втрати її адаптаційних ресурсів або нераціонального їх застосування, завдання соціального працівника полягає в тому, щоб контролювати стан складових здоров'я людини, надавати допомогу в його збереженні, примноженні і раціональному використанні. Виходячи з цього, можна стверджувати, що завдання як соціальних працівників, так і соціальних педагогів зводиться до формування у їхніх підопічних здорового способу життя.

Для конкретизації викладу необхідно навести визначення понять, що використовуються по ходу розкриття теми. Ці поняття є базовими при формуванні у студентів соціальних спеціальностей валеологічного підходу до вирішення завдань, які ставить перед ними практична діяльність за фахом.

Здоровий спосіб життя – свідомо реалізація на практиці установки на раціональне використання, збереження та зміцнення свого здоров'я. А шлях до залучення клієнтів до здорового способу життя передбачає, перш за все, опанування соціальними педагогами та соціальними працівниками необхідними знаннями з валеології і формування у них на цій основі валеологічного мислення.

Повсякденне мислення, яке підвладне звичкам і автоматизму, програмуванню вимогами буденності, називається патогенним мисленням (за термінологією Ю.М. Орлова) [8], тобто таким, що продиктовані ним вчинки призводять до розвитку захворювань. Відповідно, виховання повинно ставити завданням подолання патогенного мислення і формування валеологічного.

Валеологічне мислення передбачає таку організацію способу життя, поведінки, вчинків людини, що має наслідком збереження і зміцнення її здоров'я, досягнення на цій основі оптимальної взаємодії з оточенням, а в кінцевому результаті – успіху в житті загалом.

З огляду на сказане змінюються завдання, які необхідно вирішити при викладанні студентам курсу "Валеологія": тепер це не просто виклад сучасних уявлень про здоров'я людини, але й встановлення існуючих відповідностей між здоров'ям, вихованням, соціалізацією, адаптацією тощо. Формування валеологічного мислення майбутніх фахівців відбувається в

процесу усвідомлення існуючих реалій (в процесі навчання) і перевірки їх на практиці (формування досвіду).

Проте ні наявності знань з валеології, ні валеологічного мислення ще не достатньо для залучення до здорового способу життя. Але залучити до нього студентів вкрай необхідно, оскільки без цього вони не зможуть зробити цього згодом зі своїми клієнтами. Тому робота з ними в даному напрямку продовжується. Відтак валеологічне мислення є лише основою для реалізації валеологічного підходу до вирішення повсякденних завдань, що постають в роботі соціальних педагогів і соціальних працівників. Навчити їх цьому – наступне завдання педагогів.

Валеологічний підхід передбачає реалізацію погляду на вирішення проблем людини через процес збереження і зміцнення її здоров'я. Він базується на уявленнях про те, що причиною захворювань у житті людини часто стає саме нестача здоров'я, тобто відсутність життєвих ресурсів, які необхідні людині для вирішення її повсякденних завдань і досягнення бажаного. Причому в багатьох випадках зовсім не потрібно звертатися до лікарів, оскільки кожна людина має великі можливості для вирішення даної проблеми. Навчити цьому зможуть соціальні педагоги і соціальні працівники. відповідно, в ході реалізації цього підходу в практичній діяльності вони будуть формувати валеологічне мислення у своїх пацієнтів. Щоб досягнути цього, даний підхід потрібно спочатку реалізувати при підготовці соціальних педагогів і соціальних працівників.

Якщо поставлено завдання збереження і зміцнення наявних ресурсів здоров'я, необхідно визначитися з критеріями його оцінки.

Критерієм оцінки рівня здоров'я виступає сукупність показників, що характеризують здатність людини пристосовуватися до вимог оточення, професійного середовища у т.ч.

Показники здоров'я – параметри особистості та індивіда, які характеризують здатність систем організму адекватно реагувати на вимоги оточуючого середовища, фізичного і соціального.

Відтак, в світлі валеологічного підходу до підготовки соціальних педагогів і соціальних працівників, а також вирішення ними ряду повсякденних практичних завдань постає проблема діагностики здоров'я. Для вирішення широкого кола практичних завдань, у випадках, коли є необхідність оцінити стан показників різних складових здоров'я, доцільно використовувати спеціально розроблений для цих цілей діагностичний комплекс [4].

Засвоєння валеологічних знань, як соціальними працівниками, так і згодом їхніми клієнтами відбувається в процесі усвідомлення. Відтак постає завдання налагодження цього процесу (в ході навчання чи взаємодії з клієнтом, відповідно). Далі постає питання про рівень засвоєння існуючих реалій, а його вирішення є наступним завданням педагогів.

Критерієм усвідомлення є наявність знань, які необхідні для організації раціональної, продуктивної діяльності за обраним фахом, та вміння використовувати їх на практиці, що може бути виявлено в результаті спеціального опитування і оцінки знань студентів з найважливіших аспектів проблеми, яка розглядається (в даному випадку – їхньої готовності до застосування валеологічних знань у повсякденній практичній діяльності).

Проте, оскільки тільки усвідомлення існуючих закономірностей не робить людину здоровішою, велике значення при реалізації згаданого підходу відводиться накопиченню у майбутніх фахівців соціальної сфери необхідного досвіду. Тому, крім викладу студентам теоретичного матеріалу, передбачено проведення з ними практичних занять, на яких вони визначають стан складових свого власного здоров'я за допомогою запропонованих діагностичних методик. Після цього вони оцінюють стан всіх складових свого здоров'я, порівнюючи їх з середньостатистичними показниками для осіб певної статі і віку, а відтак дізнаються про особливості власного здоров'я. Вони також визначають, які види діяльності дозволять їм опанувати і успішно виконувати наявні ресурси здоров'я, а також виявляють можливі обмеження і протипоказання (з огляду на те, що їхні майбутні клієнти можуть бути представниками найрізноманітніших професій).

Далі кожен студент складає програму зміцнення і збереження свого здоров'я, (а разом з цим навчається робити це для майбутніх клієнтів), використовуючи при цьому набуті знання з "Валеології" та інших дисциплін, а також наявні для цього можливості. Складена програма перевіряється викладачем, узгоджується з ним, а після цього студент приступає до її реалізації, оскільки найкращий спосіб її перевірки – на власному досвіді. Через певний визначений час студент повторно проходить діагностику, щоб оцінити ефективність процесу оздоровлення, в разі необхідності коректує програму і знову приступає до її виконання – до досягнення бажаних результатів. Оцінка цих результатів – спільно, викладачем і студентом – є показником формування у майбутнього фахівця необхідного досвіду.

В процесі накопичення необхідного досвіду – за контролем стану свого здоров'я, його раціонального використання, збереження і зміцнення – формується відповідний стиль життя, який, власне, і називається здоровим способом життя. Таким чином досягається вирішення завдання з формування – спочатку у майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників (під контролем викладачів), а згодом і у їхніх майбутніх клієнтів (вже під їхнім контролем) – валеологічного мислення; а в майбутньому – валеологічного підходу до вирішення наявних проблем, а на цій основі – залучення до здорового способу життя.

Реалізація запропонованого підходу – шляхом впровадження викладеної концепції у практику викладання – дасть змогу покращити рівень фахової підготовки соціальних педагогів та соціальних працівників, полегшити процес їхнього професійного становлення і майбутньої професійної адаптації.

Проведене дослідження дає підстави зробити наступні висновки (базові положення запропонованої концепції):

1. Формування валеологічного мислення при підготовці соціальних педагогів і соціальних працівників дає змогу реалізувати конструктивний – з точки зору практичних завдань, які постають перед ними в повсякденній роботі – підхід, а відтак покращити якість їхньої фахової підготовки.

2. Формування валеологічного мислення студентів у процесі їхньої фахової підготовки можна здійснювати не тільки в ході викладання курсу “Валеологія”, але й ряду інших навчальних дисциплін, перш за все психологічного і педагогічного циклу, оскільки дозволяють розглядати питання, які є складовими єдиного підходу, що пропонується реалізувати.

3. Для формування з розрізнених даних, отриманих у результаті вивчення окремих предметів, цілісного валеологічного мислення у студентів соціальних спеціальностей, необхідно в ході їхньої підготовки реалізувати концепцію формування валеологічного мислення, яка дасть змогу сформувати цілісну систему знань, необхідність застосування яких диктується практикою соціальної роботи.

4. Формування валеологічного мислення у студентів відбувається в процесі усвідомлення ними наявних реалій (здоров'я, виховання, соціалізації, адаптації) а також існуючих взаємозв'язків між ними, систематичний виклад яких передбачає реалізація запропонованої концепції. Проте для залучення їх до здорового способу життя необхідно, щоб отримані знання були реалізовані ними в повсякденній практичній діяльності.

5. У ході використання набутих знань на практиці у студентів формується необхідний для їхнього застосування досвід, відтак відбувається формування валеологічного підходу до вирішення повсякденних практичних завдань і, в кінцевому підсумку – залучення їх (а згодом і їхніх клієнтів) до здорового способу життя. Цим досягається мета, для втілення якої було розроблено дану концепцію.

Розроблена концепція може бути рекомендована до широкого впровадження, в першу чергу для підготовки соціальних педагогів і соціальних працівників, але може бути використана також при підготовці фахівців інших спеціальностей, які вивчають валеологію в якості профільної дисципліни.

Оскільки програма курсу “Валеологія”, який викладається зараз, дає лише обмежені можливості для реалізації запропонованого підходу, в подальшому доцільно спрямувати дослідження в напрямку розробки і обґрунтування доцільності впровадження курсу “Валеологія в соціальній роботі”, що матиме за мету реалізацію зазначеної концепції і подальший її розвиток. Впровадження такого предмету в процес підготовки соціальних педагогів і соціальних працівників дозволить підвищити рівень їхньої фахової підготовки, наблизити його до відповідності вимогам сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вінтюк Ю.В. Формування особистісного здоров'я – провідне завдання виховання // Виховання української еліти в системі національної освіти України: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Львів, “За Вільну Україну”. – 1997. – С. 95-98.

2. Вінтюк Ю. В. Діагностика особистісного здоров'я для відбору працівників соціальної сфери // Методи підготовки фахівців до професійного спілкування: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Черкаси, 1997. – 2. – С. 233-237.

3. Вінтюк Ю. В. Формування у студентів мотивації до збереження і зміцнення свого здоров'я як фактор активізації педагогічного процесу // Сучасні технології навчання у

начальному процесі вищих освітніх закладів. Матеріали міжнародної науково-методичної конференції. – Рівне, 1999. – С. 24-28.

4. Вінтюк Ю. В. Донозологічний контроль стану здоров'я за допомогою комплексу діагностичних методик // Філософські пошуки. – 1999. – Вип. IX. – С. 86-93.

5. Вінтюк Ю.В. Усвідомлення старшокласниками стану власного здоров'я як умова досягнення професійного самовизначення // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2002. – № 2. – С. 197-204.

6. Вінтюк Ю. В. Усвідомлення старшокласниками відповідності стану власного здоров'я вимогам майбутньої професії як важлива складова здорового способу життя // Філософські пошуки. – 2003. – Вип. XIV-XV. – С. 357-364.

7. Вінтюк Ю. В. Формування здоров'я як завдання педагогіки // Філософські пошуки. – 2006. – Вип. XXI-XXII. – С. 274-281.

8. Орлов Ю.М. Восхождение к индивидуальности. – М.: Просвещение, 1991. – 287 с.

А.М. ЗАЧЕПА

КАПЕЛАНСТВО ДОБИ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

У статті розглядаються початки військового капеланства на теренах України, з'явлення служителів віри та воїнів, який зародився з перших часів християнства на Русі.

В статье рассматривается начало военного капеланства на территории Украины, з'явлення служителів веры и воинов, который зародился с первых времен христианства на Руси.

The article deals with the birth of the military capelanstvo (union of servants of faith and warriors) in Ukraine, which had started its activities since the beginning of Christianity in Russia.

Зв'язок Церкви та Армії фактично завжди був органічним. У далекі часи Руське військо утримувалось міцною дисципліною та вірою православною. Саме віра надавала воїну можливість виступати не за страх, а за совість. Достовірних даних, коли з'явилися найперші духівники в Українському війську, на сьогодні немає. Але відомо, що ще на початку нашої ери християнство почало проникати на землі, які займає сучасна Україна. Історична думка пов'язує виникнення християнства на Русі з діяльністю апостола Андрія Первозванного, який, перебуваючи на території сучасного Києва, встановив на горі, де знаходиться нині Андріївська церква хрест, і пророкував створення великого міста і розвиток в ньому християнства.

Історичні джерела свідчать, що першим із князів хрестився в 867 році Аскольд. Після кількох успішних походів на Візантію він робить спробу запровадити у своїй державі християнство. Деякі церковні історики вважають цю подію «першим хрещенням Київської Русі», в результаті чого з'явилася 61-ша єпархія – Руська – у списку Константинопольського патріархату. У 955 році в Царгороді була охрещена княгиня Ольга. Слід зауважити, що в Києві за часів Ігоря та княгині Ольги вже діяли церкви. І серед воїнів того часу було чимало християн. Підтвердженням цього є те, що воїни дружини князя Ігоря присягали виконувати умови русько-візантійського договору в церкві святого Іллі на Подолі. Однак на Русі ще панували родоплемінні релігії. Офіційне хрещення Русі відбулось у 988 році в Києві, коли за наказом князя Володимира в річці Почайні, що впадала в Дніпро під сучасною Володимирською гіркою, було здійснено хрещення князя. З Києва християнство поширилось у Чернігів, Володимир-Волинський, Полоцьк, Турів, Тмутаракань [1].

Фактично з цього моменту розпочалась співпраця Держави та Православної Церкви. Побожні воїни обов'язково перед боєм молилися і просили небесного заступництва Пресвятої Богородиці і всіх святих. Так, перед зустріччю з половцями 1103 року «князі і воїни молили Бога й обіти подавали Богу і Пречистій Його Матері – одні кутею, другі милостинею для бідних, інші жертвами на монастирі». Тільки один раз зустрічаємо в війську духовенство – під час походу на половців. У 1111 році духовенство було разом з князівським військом на полі бою і відіграло неабияку роль у вирішальному моменті бою: «Князь Володимир приставив попів своїх щоб їхали наперед війська й співали тропарі та кондаки Чесного Хреста та канон святої Богородиці». А князь Ізяслав Мстиславич під Перемишлем 1152 року перед битвою так промовив до війська: «Браття і